

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben
Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordaiútcza szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Voglner (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haasenstein és Vogler Uriutca 13. Lang et Schwarz, Földútca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyitlér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként
egész nagy íven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft o. é.
hét óra . . . 7 „ „ „
félévre . . . 6 „ „ „
évnegyedre . 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőséghez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“
szerkesztősége.

Az erdélyi kath. statusgyűlés megnyitása.

Gy.-Fehérvár, máj. 12.

Május 12-dikén reggeli 9 órakor főpásztorunk ő nagyméltósága a székesegyházban ünnepélyes Veni sanctet tartott, mely alkalommal a papság és világiak bevonulását a fenséges egyházba, a növ. papoknak Fogarassy János karmester által vezetett miseénekét, a hívek csoportulását, általában az egész ünnepélyt fenségesnek kell mondanunk.

Tíz óratáj egybegyűltek a tagok egybegyűltek ő excaja nagy teremben s Jósika Lajos báró ő nagyméltóságát, midőn belépett lelkes éljenekkel fogadván, az ő indítványára püspök ur ő excaja meghívására kiküldötték egy bizottságot, melynek tagjai: Béli Gergely, Keserü Mózes, Gál János és Bíró Pál urak voltak. Főpásztorunk ő excaja megjelenévé, lelkes éljenekkel fogadtatott és miután székét elfoglalta, a nagyszámu statusgyűlési tagokhoz következő beszédet tartott:

Igen tisztelt status-gyűlés! Kedves papjaim és szeretett Híveim!

Midőn erdélyi egyházmegyénk képviselői tesztületét ily szép számmal és ily diszes gyülekezetben vagyok szerencsés üdvözölni, nem tehetem, hogy mielőtt azon tárgyhöz szólánék, mely tanácskozásunk anyaga leendő, legforróbb hálámát és köszönetemet ki ne fejezzem önöknek azon szives buzgalmaért, melylyel nem tekintve fáradságot, költséget és más fontos teendőiket, főpásztori meghívásomra az ősrégi püspöki szék köré, megjelenni méltóztattak.

Ezen éber figyelem főpásztori szavaimra, ezen meleg érdeklődés anyaszentegyházunk és iskolánk ügye iránt jól esik lelkemnek s Isten után új erőt ad lankadó karjaimnak, hogy önök segítségével felemelve azokat, a jelen és jövőndő nemzedék vállalás erkölcsi nemesülésére és mivelődésére sikeresebben folytathassam a már félszázados munkát, melylyel a kegyes isteni gondviselés megbízott. (Éljenzés.)

E munka mindenkor nehéz volt, mert nagy szent Gergely mondása szerint: ars artium regimen est animarum. De többszörösön megnehezedett körünkben, midőn ha nem is tekintjük azon eszméramlatot, mely zajgó hullámaival a keresztény katolikus anyaszentegyház sziklafalai ellen tör, nagyon számosan azon igények, melyek erdélyi egyházunk viszonyai között jelenleg mind a hitélet gyarapításában és az erkölcsök javításában, mind pedig a nevelés és oktatás fölkarolásában teljes joggal támasztanak irányunkban. (Ugy van.)

Mert anyaszentegyházunknak azon magasrétos hivatásán kívül, hogy tagjait Isten kedves népévé és a menyország örökösévé nevelje, az is fenséges kötelessége, hogy vallás-erkölcsi képzés és a tudományok előhaladásának és a kor igényeinek megfelelő nevelés és oktatás által egyszersmind lerakja azon erős alapokat, melyeken a valódi polgárosodás és ez által a nemzet és haza jólétének diszes temploma biztosan fölemelkedhessék. (Kitoró éljenzés.)

Voltak idők, még pedig huzamos évszázadokra terjedők, melyekben az egyház és állami

kormányzás mintegy testvéries közreműködéssel iparkodott mind a belső, mind pedig a külső életet üdvösen szabályozni. Ez idők tiszteletreméltó hagyományai ránk szállottak és mi azoknak örök elveit hiven megőrizve és követve soha meg nem szűnünk a szentelt falak között is Felséges királyunk trónja szilárdágának és nemzetünk boldogulásának, a mennyire erőnkől kitelik, eszközlőni lenni. (Helyeslés.)

Az azonban hazai alkotmányunk újabb átalakulása az egyházi kormányzatot elszakasztotta az államtól és minket saját örökre hagyott. Ezen elválasztás következménye azonban nem az aggodalom jövőnk fölől, sem a teendőkről iránti kételkedés, hanem azon nemes buzgalom fölébredése kell, hogy legyen, melylyel dicső őseink a keresztény katolikus anyaszentegyházat hazánkban megalapították és a legviharosabb napokban is fentartották s ez által a jobb létért küzdő és szenvedő nemzet számára az isteni gondviselés kiváló oltalmát biztosították.

Szabad tér van engedve e buzgalom üdvös működésének s nekünk kötelességünk azt elfoglalni és termő földde tenni. Anyaszentegyházunk változatlan elvei és magasrétos erkölcsi törvényei, az idők folytán megszilárdult intézményei, a századok küzdelmeiben megszilárdult szívós erélye és a minket teljes joggal illető részben kezünkön levő, részben még a kormánytól gondozott, de hozzánk és nem máshoz tartozó alapítványi, vagy szerzeményi javak anyagi ereje kivánt segítségünkre leendő ez üdvös törekvésben. (Éljen.)

Régibb és újabb jogalapunk sem hiányzik az önkormányzat beállítására. Az erdélyi még életben levő törvények, valamint a Lipótlelél elismerték valamint más akkor bevett vallásoknak, vagy a katolikus anyaszentegyháznak is önkormányzati szabadságát. Az újabb magyar törvények midőn a teljes vallás-egyenlőséget kimondták, akkor szent István egyházának sem akarták megszorítani önkormányzati jogát. És névszerint erdélyi egyházunkat illetőleg ő os. s apostoli királyi Felsége 1867-ik évi augus 19-én kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy az erdélyi kath. statusgyűlés, az 1866-ik évi január 10-ki gyűlés jegyzőkönyve 4-ik pontja alatt megállított alapon egybehívassék és az erdélyi királyi kormányzóknál fenállott katolika commissió megszüntetve, az eddig annak hatásköréhez tartozott ügyek az egybehívandó status-gyűlés, illetőleg az ez által s ennek kebeléből választandó bizottmányok befolyásával kezeltessenek.

Ezen jogalapokon s főleg tekintettel ő császári s apostoli királyi felsége fenn tisztelt legkegyelmesebb engedélyére nem késtem a katolikus statusgyűlést az 1868-ik évi február 9-ikére egybehívni, mely ugyanazon napon tanácskozásait meg is kezdte, némi munkálatokat készítet, de legfontosabb teendőit be nem végezte s a nélkül oszlott szét, hogy kebeléből a kath. bizottmányt megválasztotta volna.

Azóta a viszonyok más alakulást nyertek, melyek autonómiaink beállítását még sürgősebben követelik. Az országos kath. congressus, melyben az erdélyi püspökü megye is választott képviselői által részt vett, megtartott s abban a szent István birodalmára szóló kath. autonómiai szervezet megállapított. Az erdélyi kir. kormányzék fölcsúszott s ennek helyét egy ideig potló kir. biztosság is megszűnt. És most egy a magyar királyi vallás és közoktatásügyi miniszterium által beállított bizottmány intézi a kath. statut illető ügyeket a nélkül, hogy az az összes erdélyi egyházmegye képviselőinek volna kifolyása s annak megbízása jellegét viselendő.

Miért önkormányzatunk elismert jogalapjára támaszkodva nem tehettem, hogy ne engedjek azon több oldalról hozzám intézett föliratoknak, melyek a kath. statusgyűlésnek egybehívását sürgették a végett, hogy 1868-ban be nem végezt teendőit elintézte.

Nagy örömemre tehát ismét szerencsém lévén kedves Papjaim és szeretett Híveim ily nagytekintetű gyülekezetében, midőn önöket egyenként és mindnyájan legszívesebben üdvözölöm, egyszersmind bátor vagyok néhány szóval körvonalozni a ránk várakozó teendőket. (Halljuk!)

A statusgyűlés szervezetének elvi kérdéseit részint az előbbi statusgyűlésen behatólag megvi-

latva voltak, részint az országos congressuson megoldattak; nekünk, mint az egész részének e tekintetben egyéb föladatunk nincs, mint kerülve az elvi kérdéseket, régibb joggyakorlatunk és az országos szervezet alapján erdélyi egyházmegyénk statusgyűlésének rendszeres megtartását elhatározni és ez által önkormányzatunk létezését és működését valósitani. (Helyes.)

Továbbá, minthogy már 1868-ban az lett volna egyik feladatunk, hogy a statusgyűlés kebeléből egy bizottságot válasszunk, mely a statusgyűlés utasítása szerint érintkezésbe lépjen a magyar királyi kormányval és azzal megállapodásra jutva az akkori királyi kormányzék mellett fönlállt kath. bizottságtól átvegye a kath. statusnak az által kezelt ügyeit és végezze; de a gyűlés a nélkül oszlott szét, hogy e bizottságot kiküldötte volna: jelen összejövetelünk második föladata egy ily bizottság megválasztása és kiküldése lenne. (Helyes.)

Ide járulnak még némely sérelmek, melyek részint egyházaink és iskoláinkon, részint alapjainkon és egyéb tulajdonainkon 1868-ki gyűlésünk óta történtek s melyeknek megörvösöléséről okvetetlenül gondoskodnunk kell.

Rövid szavakban kifejezve ezek lévén leg-sürgetőbb feladataink, főpásztori teljes bizalommal kérem az igen tisztelt gyűlést, hogy azokat tanácskozás tárgyává tévén, bölcs belátásuk és nemes érdeklődésük szerint hozzászólani és a mit erdélyi egyházunkra nézve szükségesnek, üdvösnek, előnyösnek méltóztatnak látni, azt megállapítani és meghatározni kegyeskedjenek.

Legforróbb óhajom és imám, hogy a kegyes ur isten adja meg mindnyájunknak azon szent kegyelmét, melynek segítségével a valót és igazat megismerve, annak utmutása szerint tanácskozzunk, kölcsönös szeretet kísérje szavainkat, nemes ügybuzgalom hevítse kebleinket, egyetértés és összetartás tegyen erőssékké bennünket s fáradalmainkat koszoruzza az ezek kegyes áldása! (Ugy legyen.)

Ekkor remélhetjük, hogy anyaszentegyházunk önállósága valósitva lesz és mi arra, a mi jó, üdvös és önvédelmünkre szükséges, saját egyházunk törvényeinek utmutása szerint szabadon rendelkezhetvén, működésünk gyümölcsözőbbé válik. Ekkor százazerek tömörült akarata s tekintélye támogatni, sőt építeni fogja templomaink düledező falait, gyarapítandja szeretett híveink gyermekeinek nevelő intézeteit, újból biztosítandja árvaik zaklatott menhelyét, védelmezni fogja szegényeink s betegeink ápolóit. Ekkor összetartó működésünk a keresztény civilizációnak és magyar hazánkunk számára derék honfiakkal honleányokkal tenéi termékeny a földet, melyen buzgó ősök nyomai most is láthatók, s minket méltókká a nagy nevű elődökre, kik Erdélyben a katolikus szent vallást a legborongósabb viszonyok között is nagy áldozatokkal s heves küzdelmekkel fenntartották és nekünk áthagyományozták. Ekkor büszkén fogja kiki közlünk bevallani, hogy neve keresztényen s vezetékneve római katolikus, miként atyáink huzamos századokon keresztül hangoztatni dicsőségüknek tartották. (Éljen.)

E lelkesítő reményekkel keblomban az erdélyi kat statusgyűlést Istennek nagyobb dicsőségére s anyaszentegyházunk épülésére az Atyának, Fiúnak és Szentléleknek nevében ezennel újból megnyitom. (Lelkes éljenzés.)

(Folyt köv.)

Legujabb táviratok.

Bécs, május 14. Az angol kir. hercegek Pestről ma d. u. ide érkeztek; este a brit követnél fognak ebédelni; ezen ebéde az összes diplomatai testület meg van hívva; ebéd után a hercegek Kóburg herceghez mennek estélyre, melyen a német koronaherceg is jelen leendő Arthur herceg e hó 18-án egyenesen Londonba utazik, hogy Wales herceget az udvarnál leendő ünnepélyeken képviselje. Wales herceg 23-dikig marad Bécsben.

Zágráb, május 14. Az itteni montenegrói emigránsok a külügyminiszterium közbenjárását kérték ki a végett, hogy amnestiát eszközöljön részükre a montenegrói fejedelemtől. Ez utóbbi

azt válaszolá, hogy minden közvetlenül hozzája intézendő amnestia iránti kérvényt figyelembe veendő.

Berlin, május 14. Vilmos császár Bécsben, hová e hó 29-n utazik, mintegy 8 napig mulatand.

Pozsony, máj. 14. Antonelli bibornok a pápa nevében ma távirati uton a szent atya áldását küldé a katolikus casinónak. — A ma itt keresztültutazott angol hercegek a hatóságok főnökei által üdvözöltettek.

Szt.-Pétervár, máj. 14. A Krasnowodskahadosztály apr. 17 — 29-én Igdába érkezett. A Turkománokkal folyt csatározásban ezer tevét zsákmányolt. A hadosztálynak május 1 — 13-ig Ismyszerbe kelle eljutnia, mely hely 60 verstnyire van Chivatól.

New-York, máj. 14. A cubai felkelés főparancsnoka, Agramonte megöletett. Louisianában a nyugalom újra helyreállt.

Washington, május 13. Grant elnök Jackson Schulzet New-Yorból kormánybiztossá nevezte ki a bécsi nemzetközi kiállításra, az eddigi képviselő, Vanburen helyébe.

Csikszék. máj. 8-án 1873.

Tisztelt szerkesztő ur! Székünk nyugalma egy idő óta úgy látszik nagyon is zavartatik, mit fájó szívvel kell a nagy olvasó közönség előtt bevallanom; és pedig leginkább azoktól, kik a közbéke, nyugalom és csend örüül tekintenek. A mult évi zajos követelések alkalmával Csikszék egyik legérdemesebb családjának nevé hurozolták meg, az irodalom terén azok, kik ép ama család előtt hízogást és krokodil könnyeket mutatnak. És nem találtatott egyén, ki e család érdekében tollat ragadott volna, hogy a rágalom bántalmait az igazság fegyverével visszaverje.

E szabad garázdálkodásuk által fölbátorítva, még tovább mentek, s egy a csikszéki földműves felső népiskolához megválasztott tanárt szemeltek ki támadási pontnak; ki ellen irt hírlapi cikkekben nem csak őt, hanem több tekintélyes, első-rangu egyéneket, testületeket, az örmény nemzetiséget, s végre Csikszék törvényhatósági bizottságát művelt emberhez nem illő, csak az inhumanitásból kifolyó személyeskedésnek daemoni szavaival gyalázták. De itt gátra találtak, mert több oldalról erélyesen visszaverettek. Ezzel a nyugalom helyreállottnak látszott. De csalatkoztunk! mert a sárkány kezdi újra szörny fejét emelni! Most nemcsak egyes személyek, hanem oly társadalom is van megtámadva, mely mellett minden igaz katolikus embernek védfegyvere kell kiszállnia, s melynek ügyét, csak a jövőndő titka döntheti el. Eddig hallgattam, de most én is hivatva érzem magam a védők sorompói közé lépni, és ily jogtalan megtámadást — tehetségem szerint — a vallás és kegyelet sz. érzelének elvével, visszaverni.

Mindezekért tiszteletteljesen fölkérem a szerkesztő urat, sziveskedjék becses lapjának valamelyik hasábján e cikkemnek helyt adni, habár némileg terjedelmes lesz is; de ezt az ügy buzgósága kívánja. —

A „M. P.“ 97-ik számában Bójtli Endre ur válaszol azon vakmerőségre, melyet L. . . ur a „Kol. Közlöny“ 87 és 88-ik számában megjelent cikkével elkövetett azon indítvány ellen: „hogy a szerzetesi rendek eltöröltessenek, és javaik a tanügy részére az állam által lefoglaltassanak.“ E gunyított cikkben hangosan kiáltozza a szerzetesi rendek eltörölését, és a szerzetesek pártfogoltjait „lelki sötétség fölként gyászvitézzeinek és a szerzetesek uszályhordozóinak“ nevezi.

Én sem a lelki sötétség gyászvitéze, sem pedig uszályhordozó nem vagyok, hanem ép oly szabad honpolgárnak tartom magam, mint a milyen ön; s igazi ker. katolikus vért érzek ereimben dagadozni, a mi önnél nagy mértékben hiány ik. Ne képzelje azt, hogy én szerzetes, vagy pap lennék, hanem tudjon ön bennem oly világi egyént, ki mind műveltségre, mind pedig tudományosságra nézve semmivel sem áll hátrább önnél, s minden támadási nyila én bennem, mint paizsban meg fog ütöközni. Lelki sötétséggel sem valódhat Bójtli ur, mert a XIX-ik század fölvilágosult korszakával haladtam annyira, hogy megtudom különböztetni: mi

ezészerű és mi ezészerűtlen. De térjünk át guntelt cikkének még gunyosabb megjegyzéseire.

Őn a szerzetesi rendeket „sötétség, butaság, tudatlanság menhelyének” nevezi. Ez állításának megozafolása tekintetéből legyen e helyen szabad egy kissé a multba visszapillantani.

Minden intézmény jellemzi a maga keletkezésének korszakát, uralkodó szellemét, a nép akkori vezéreinek, sőt magának a nép egész tömegének őszhangzó lelkiületét... Hajdan esdve könyörögték ki a fejedelmek koronáikra a papától, s ez korszak tünemény volt; most pedig viszont a papától törekszik elragadni koronáját a forradalmi elem; s hogy egy hivatalnokoska már szoronyli csak süvege billentésével is vallást tenni hitéről: ez meg a jelenkor még meg nem szűrődött állapotának jellege.

A szerzetesek keletkezésének története is a kor szükségletének, uralkodó szellemének élő bizonyítványa. A kereszténység felviradásakor mély erkölcsi sötétség borongott az elmék világában; a jézusi tanítás eloszlatta ezt a sötétséget, a társadalmak művelődni, polgárosulni indultak. De ezt az üldözés korszaka és a szünni nem akaró fegyversattóság igen soká késlelteté, mely korszakban többen a keresztények közül magányba vonultak, hogy a barbarok dühöngéseitől mentve legyenek. Az ily félre vonuló egyesek példája vonzóvá lett a még mindig erős pogányság nyomása alatt, úgy annyira, hogy miután egy század multva ez erkölcsi társulatok főnállása szentesített a nép helyeslése által, fejedelmek tették le koronáikat; hercegi, grófi sarjadékok kivették a borból, durva szörbe öltöztek, csak hogy az anyagság zaját a lelki csendességgel válthassák fel. A szerzetesség első csirája így fogamzott meg a világi keblekben, s csak azután ültetett be az egyház virágos kertjébe: és így minden tekintetben folytonosan csont a mi esztünkben s vér a mi vénünkben; üldözése tehát a testvérgyilkosság előjátéka.

A középkorról azt mondják, hogy az a sötétség és tudatlanság korszaka volt. Igenis úgy van, én is azt mondom. De legyünk részre hajlatlanok és valljuk meg őszintén, hogy nem a papság és szerzetesek, hanem a világiak közt borongott. Mert míg a világiak barbár háborúkkal levének elfoglalva, addig a szerzetesek zárdái fénylő mécsék gyanánt világítanak, hol a tudományok nem csak megőrizték a mi számunkra, hanem tovább is fejlesztették. Ha e korszakban a szerzetesek nem lettek volna, akkor bizonyára ezek a mi egyházfaló demokratáink most a hinduk és hottentoták példájára pogány isteneik védelme alatt emberevő műveltségben tűnnének ki; a mire különben is nagy hajlamat mutatnak az irodalom betyárismus lovagjai.

Hazánk legjelesebb könyvtárait, vajjon nem a papság és a szerzetesek jeles kézirataik s általuk szerzett könyvek díszítik-e? A legrégebb s igen fontos okiratokat most is nem a szerzetesek zárdáiban találjuk-e föl? Pesten az országos levéltár, melynek több termeiben őriztetnek a legrégebb okmányok és iratok, legnagyobb részét nem a szerzetesek kéziratai képezik-e? Budán a szentferenczi rendieknek mintegy 10—12 ezer kötetre menő könyvtárak van, melyben több, igen érdekes történelmi adatokat lehet találni. Miért nevezi tehát őn a „sötétség és tudatlanság terjesztőinek” azokat, kik nélkül a tudomány tágas mezején egy lépést sem tehetnének. Ezek nélkül bizonyára a sok rágalmozó firkász alig tanult volna történelmet; az az, hogy így sem tanult, de legalább tanulhatott volna.

A világi jog kétségkívül a világiak szakmája; de hivatalnokoskáink még csak tájékozni is nehezen tudnák magokat a magyar jogban, ha a papság nincs, ha Telegdy és Mosóczy püspökök, s később Szentiványi és Szegedy jezsuiták a poros archívumokban szétszort törvényeket össze nem szedik, és a kész „Corpus Juris” kezükbe nem adják. Könnyű a terület asztalnál lakmározni, de hálatlanság gunyolni a jótévket, kik a lakomát önzelen áldozatkészséggel szerezték; könnyű a kész uton kényelmesen haladni, de vandalizmus azokat „sötétség terjesztőinek” nevezni, kik az utat izzasztó munkával megtörték!

De nem csak ezekkel, hanem még több fölfedezéssel is gazdagítanak minket azok a „buta szerzetesek” A löport, nemde Schwarz Bertalan benczés szerzetes találta fel? A nap foltjait sem mi találtuk fel világiakul, hanem ezelőtt mintegy 200 évvel a híres matematikus Scheiner Kristóf jezsuita szerzetes fődözte föl. — A gözmozdonyok és táviradk első eszméjét Baco Roger szent Ferencz-rendi szerzetesnek köszönhetjük, ki ezelőtt 600 évvel írt: „De secretis artis, et naturae operibus, atque nullitate magiae” című munkájában oly világos fogalmak voltak ezekről, miként azt legalább elméletileg korunk legújabb találmányának nem is állíthatja valaki. A selyemgyártás és tenyésztés vívmányait szintén a szerzeteseknek köszönhetjük. A doctoratusi szigorlatot szintén egy Gratian nevű benczés szerzetes hozta be. stb.

Torlaky.

Az értekezlet a bankügyben.

Deák Ferencz véleménye az értekezlet előtt kikértezt a kormány által, az értekezleten azonban Deák nem volt jelen.

A miniszterelnök felkérte a pénzügyministert, hogy ez értekezlet összehívásának indító okait adja elő. Kerkapoly erre nagy vonásokban vázolta a szomorú helyzetet, melyben a bécsi pénzpiac több nap óta van; előadta, hogy az eddig tett intézkedések eddig teljesen elégteleneknek bizonyultak; hogy baj mondhatni óráról órára nagyobbodik; hogy az osztr. pénzügyminiszter tegnap kénytelen volt behatárolni azon kérdéssel, hogy mint lehetne leghatékonyabban elejét venni egy általános pénz- és kereskedelmi válságnak, mely a börzeválság következményeül talán beállani. Ezen minisztertanács határozatot hozott, mely szerint — a magyar kormány beleegyezését föltéve — a bankacta azon cikke, mely a pénzgyforgalomnak nemes érczek által nem fedezett részét 200 millióra szabja, függesztessék fel ez iránt kell most a magyar kormányt nyilatkoznia, ez pedig a jelenlévő uraknak e tárgyban való véleményét óhajtaná megtudni.

Tájékoztatóul a miniszter megjegyzi még, hogy a kormány idevágó nyilatkozatára a törvényes alap a vám- és kereskedelmi szövetség XX. cikkében keresendő, hol mind a két kormány felhatalmaztatik arra, miszerint bank- és hitelintézetek engedélyezésében mindegyik a saját területén tetszés szerint járhat el és így arra is van felhatalmazva, hogy az ily intézetek alapszabályainak változásakor az azokhoz való viszonyra felett határozzon. Ezen elvi álláspontot foglalta el a magyar kormány egy előbbi hasonló esetben, a midőn ugyanis a banktöke reductiójához való beleegyezése keretelt ki, és ezen álláspontot szándékozik most is elfolgálni, és mennyiben az államjogi elv forog szóban.

Csengery Antal azt óhajta, hogy mielőtt az értekezlet a kérdés érdemleges tárgyalásába bocsátkoznék, a kereskedelmi osztály és a bankok képviselői adnának felvilágosítást az iránt, hogy Magyarország általában és az itteni kereskedelmi és iparos körök különösen mennyiben érintetnek a bécsi tőzsválság által.

Fuchs Rezső azon véleményben van, hogy tőzsválság és kereskedelmi válság közt a határt túzesen nem lehet kijelölni; a tőzsválság a bizalom megrendüléséből, a tőkének bizonyos fölnökségéből ered; azt pedig nem lehet meghatározni, hogy ez aggodalom hol fog megállapodni. Hasonló válságok fordultak már elő minden európai államban, névszerint Angliában már több ízben, és ott a bankacta fölfüggesztése mindig hatékony eszköznek bizonyult; nem is használták ez eszközt soha nagyobb mérvben; a segélynek pusztá lehetősége rendszeren elég volt arra, hogy lassanként helyreálljon a bizalom és ezzel a rendszeres állapot. Szólo ennél fogva halározottan a bankacta fölfüggesztése mellett nyilatkozik és épenséggel nem tart attól, hogy ily intézkedés az agió állására hátrányos befolyással volna, miután a jelenben meglévő forgalmi eszközök a szükségletet tudvalevőleg normális időben sem elégítik ki. Végül szónok úgy vélekedik, hogy következetlenség volna a banktól, most, midőn kész valamit tenni, a lehetőséget erre megvonni, holott az 1869-iválság alkalmával épen azt vetették szemére, hogy semmit sem tesz.

Ghyecz Kálmán mindenekelőtt kijelenti, hogy ő itt nem mint képviselő, hanem mint magán ember szól; mint ilyen pedig, kötelességének tartja a kormánynak, ha ez oly fontos ügyben intéz hozzá kérdést nyíltan megmondani véleményét. A szóban levő kérdésnek van közgazdasági és államjogi oldala. Közgazdasági szempontból a szédelgés, mely Bécsben hosszabb idő óta üzetik, határozottan kárhóztatandó és büa volna, azt még segélynyújtás által támogatni akarni. Magyarország kereskedelmi és iparos körei e szédelgéstől szörönsére távol tartották magukat úgy, hogy a jelenlegi deroute alig érintené őket. Tudtára négy év előtt a nemzeti banknak nem azt lobbantották szemére, hogy Ausztriáért, hanem hogy Magyarorszáért nem akar tenni semmit, és így semmi következetlenség sincs abban, ha Magyarország nem látja magát indítatva beleavatkozni a banknak egy osztrák válsággal szemben való magatartásába. Államjogi szempontból ily beavatkozás által egyenesen veszélyes praecedens alkottatnék; ha a magyar kormány beleegyeznék egy, Magyarország alkotmányos közreműködése nélkül alkotott bankacta megváltoztatásába, akkor annyit tenne, hogy a nemzeti bankot közös intézménynek ismeri el, a mi pedig a magyar közvéleménnyel szemben, mely az önálló magyar bank felállítását mind hangosabban követeli, nyílt ellenmondás volna. Ha tehát szabad neki a kormánynak tanácsot adni, akkor ez abból állana, hogy a kormány fölszólítására körülbelül következőleg válasszolja: „A magyar kormány nem érzi magát sem hivatal, sem jogosítva, hogy egy más állam törvényhozásába vágó actusra véleményt mondjon, de minthogy az osztrák nemzeti bank jégei ez időben tényleg forgalomban vannak kónyszer árfolyammal Magyarországon is, a magyar kormány nem mulaszthatja el arra figyelmeztetni, hogy e jegyeknek további szaporítása az érczfedezet felemelése nélkül azok belső értékét csak csökkenthetné.”

Weninger Vincze hosszabb beszédben czáfolgatja Ghyeczy érvelését; ő attól tart, hogy a bécsi válság az itteni kereskedelmi és hitelviszonyokra igen komoly visszahatást fog gyakorolni, és pedig annál inkább, ha nagyobb mérvű kivétel esetében fokozott pénzkövetelések állanak be. A kérdés közjogi oldalának vitatásában nem akar bocsátkozni; de ő a bankacta fölfüggesztését, és további bankjegyek kibocsátását az egyetlen segédeszköznek tartja; szólo a bankjegyszaporításra nézve nem óhajtaná egy bizonyos összeg megállapítását, mert akkor mindenki arra törekednék, hogy ezen megállapított összegből minél többet a maga részére zsákmányoljon ki, és mert így a baj csakhamar megújulna.

Kochmeister Frigyes mint a pesti tőzsde elnöke, constatalhatni hiszi, hogy a pesti piac a legújabb időben fölmerült szédelgő vállalatokban jóformán semmi részt sem vett. A bécsi és pesti kereskedelmi körök közt fennálló intim viszonyról fogva azonban a bécsi válság szükségképen a legnyugtalanítóbb következményekkel volna a pesti piacra nézve. Nem a szédelgés támogatásáról van szó, hanem arról, hogy a bécsi piac, melylyel oly közel összeköttetésben állunk, és mely, hogy ki nek büne folytán, nem tartozik a dologhoz — saját nos helyzetbe jutott, ebből ismét kisegítették. Szólo szintén határozottan a bankactának az osztrák kormány által szándékoltt fölfüggesztése mellett nyilatkozik.

Pulszky Ferencz e nézetet teljesen osztja, és azt óhajta, hogy a magyar kormány adja ebbe beleegyezését, de ezt egyáltal azou feltételhez kösse, hogy a megszaporított jegyforgalomból Magyarország az öt arányosan illelő részt megkapja.

A pénzügyminiszter erre azt válaszolja, hogy ezen fenntartás megállapítása nagy nehézségekbe ütközik, mivel a nemzeti bank egy már előző esetben kijelentette, hogy annak megítélését, mely értékekre, mily mérvben hitelezzen, magának tartja fenn.

Fuchs Rudolf Ghyeczy ellenében hangsúlyozza, hogy a bankjegyek értékének csökkenésétől nem lehet tartani, midőn a bank acta fölfüggesztéséhez beleegyezésünket adjuk, hanem akkor, ha az ellenkezésünk miatt kereszül nem vihető, és a válság még nagyobb, most előre nem látható mértéket ölt, mert a forgalomban levő bankjegyeknek háromféle fedezetük van: egy részüknek érczkészlet képezi a fedezetét, itt tehát változás nem állhat be; azonban ama 200 millió fedezete, mely váltók és értékpapirokból áll, igen nagy megrázkódtatásoknak néz eléje, ha a börze- és a kereskedelmi válság tovább terjed.

Móricz Pál a nemzeti banknak Magyarország iránti ellenséges magatartását rajzolja és nem tartja tanácsosnak, hogy Magyarország vele még szorosabb kapcsolatba lépjen. Fuchsnak azon nézetében, hogy a 200 millió fedezete megrázkódtatásnak kitéve lenne, nem osztozkodik, mivel a bank csak állampapírok és oly értékpapírok ad zálogkölcsonöket, mely a mostani válság alkalmával sem csökkentek jelentékenyen értékükben. Ghyeczy indítványát pártolja.

Strasser Alajos szintén a börze- és kereskedelmi válság között tett különbség ellen szólal fel; nagyon tart attól, hogy a válság erős visszahatást fog szülni a magyar hitelre, különösen a külföldön; Bécsnek hitele ott már jelentékenyen szenvedett és ne ámitsuk magunkat azzal, hogy a külföld különbséget tesz Ausztria és Magyarország között, midőn Bécsnek nincsen hitele, Pestnek bizonyára nem lesz hitele. Továbbá ne ámitsuk magunkat Magyarországnak része fölött a bécsi börze-válságban; Pest az igaz, csekély mérvben vesz benne részt, azonban majdnem minden nagyobb vidéki város jelentékenyen vett részt a bécsi börze speculációkban; különösen azért, mert a ros aratások miatt az üzlet már évek óta pang, a magyar tőke a bécsi börzebe vándorolt, onnan pedig nem épen a legjobb papírok vándoroltak hazánkba; a bécsi piacnak nyújtott bármily segély Magyarország javát szintén előmozdítja, és azért szólo határozottan pártolja az osztrák kormány által czélba vett rendszerabályt.

Fesz Imre nem tagadja, hogy a bankkérdésben elfoglalt álláspontunk és a tényleges viszonyok között bizonyos ellenmondás létezik; azonban most nincsen ideje az ellenmondást eloszlítani. Kiemeli azt, hogy a válság hűladasával a magyar állam hitele is meg lesz támadva, az pedig nem szorul hosszas bizonyítgatásra, hogy hitelünk megtartása és emelése legfőbb érdekünk. Ennél fogva kötelességünk minden eszközt megragadni, mely a válság lehető gyors és szelid lefolyására vezet, és azért a bank-acta fölfüggesztése mellett nyilatkozik.

B. Sennyei Pál a humanitás szempontjából igen sajnálja, hogy a jelenlegi válság miatt annyi ember tönkre megy, azonban nemzetgazdasági szempontból épen nem szerencsétlenség, midőn szédelgő vállalatok, melyek minden alapot nélkülöznek, összeesnek. De mindent el kell követni, hogy a válság az ipar és kereskedelem terére ne csapjon. Itt csak a nemzeti bank nyújthat segélyt, mert ez idő szerint az egyedüli pénzforsrásk; azt épen nem állítja, hogy ez helyes, de mivel ez a dolog állása, föl kell oldani azon tényezőnek kezeit, mely egyedül képes segélyt nyújtani. Magyarország előtt három ut áll

tárva, vagy megtagadja beleegyezését, akkor a bankacta mindenesetre fölfüggesztetik és Magyarország ellen megkezdődik a boszuló háború; saját papírjainkat tömegesen vissza fogják küldeni, de vajjon képesek vagyunk-e azokat elfogadni, nem is tekintve azt, hogy Magyarország és Ausztria között az ily elkeseredés a leggyászosabb következmények szülőjévé válik. A második az volna, ha e dolgot közönbösen vennők és az osztrák kormány részéről történt kérdésekre nem is válaszolnánk; ekkor Ausztria hozzájárulásunk nélkül segítene magán és mi az ott alkalmazott rendszabályok következményeit elfogadni kénytelenek volnánk, mi sem tekintélyünket nem növelné, sem pedig kölcsönös vonatkozásaink javulására nem vezetne. Ennél fogva határozottan pártolja a harmadik utat. t. i. azt, hogy jogi állapotunk s Magyarország érdekeinek megőrzése mellett a bankacta fölfüggesztéséhez járuljunk.

Falk Miksa az értekezlet által két körülményt minden kétség fölé helyezve lát: először, hogy a börze- és kereskedelmi válság között tett megkülönböztetés csak elméleti, melynek e pillanatban semmiféle értéke sincsen; másodsor, hogy Magyarországot a jelenlegi válság nagyon érdekli, miért is annak gyors mellözése reánk nézve is fontos. Ennél fogva csak arról lehet szó, vajjon az osztrák kormány által ajánlott eszlköz ezészerű-e és vezethet-e eredményre? Szólo erre igennel felel. Az összes szakferfiak megegyező véleménye szerint Bécsben nincsen pénz-, hanem csak bizalomhiány. Az utóbbi hónapok folytán számos biztos alappal bíró, de számos kétes jellegű papír is jött létre; ezek is, azok is, minden bírálat nélkül bizalomra találtak, most pedig szintén minden bírálat nélkül bizalmatlanságot okoznak. A mekülönböztetésnek meg kell történnie, ezt pedig legheylesebben teheti a nemzeti bank, mely inkább tulajdonság aggályról vádolható, mint könyvelméségről. Ha ez intézetet abba az állapotba helyezzük, hogy az eddig csakis bizalmatlanságból visszatartóztatott forgalmi eszközök helyett jó értékek mellett új jegyeket hoz forgalomba, akkor a többiek sem maradhatnak távol a forgalomtól és a bizalom lassanként helyreáll.

Teljesen osztja Ghyeczy közjogi aggályait; azonban Ghyeczy is mondá, hogy az osztrák kormány tegye meg saját felelősségére a bankactában szükséges változtatásokat, a magyar kormány majd fogja látni: vajjon e változtatások után a nemzeti bank további működését Magyarországon megengetheti-e vagy sem? Az osztrák pénzügyminiszter tulajdonképen nem tett egyebet, minthogy ez utóbbi pont fölül előlegesen akat határozott nézetéről értesülni. A magyar kormány felelete tehát, melözve minden beavatkozást a birodalom másik fölének törvényhozásába, lényegében csak az lehet, hogy a magyar kormány a bank-acta fölfüggesztésében nem lát okot arra nézve, hogy Magyarország és a nemzeti bank között a tényleges viszonyok megváltoznának.

Csengery Antal Falk nézetét tökéletesen osztja; a bankactának azon pontját, melynek fölfüggesztéséről most szó van, ép oly szellemesen, mint élesen bírálgatja; kimutatja azt, hogy ez nem egyéb, mint a Peel-féle bank-acta vak utánzása minden értelem nélkül, fölfüggesztése minden körülmény közt kívánatos. A mi a Magyarország részéről követelendő viszonzolgalatokat illeti, szólo kimutatja, mily nehéz ilyeneket, különösen ily sürgős körülmények között, határozottan fogalmazni; azonban kijelöli az irányt, melyet a magyar kormány figyelmébe ajánlja.

Szláv miniszterelnök köszönetet mond a jelenlévők szives közreműködéséért, mely minden esetre nagy fontossága a kormány elhatározására nézve, melyet a kormány saját belátása szerint, de természetesen saját felelőssége mellett hozni fog.

Közép-Szolnokmegyei tanügyi dolgok.

Zilah, 1873. máj. 11.

Közép-Szolnokmegyei tankörületi iskolatanácsa tegnap és tegnapelőtt tartotta évnegyedes gyűlését. Kerekes József tanfelügyelő melegen üdvözölve az összejött kevés számú ügybuzgó tagot, felolvasta időszaki jelentését a megye tanügyi állásáról. E nagyterjedelmű s minden legkisebb mozzanatot felölölő s több reformjavaslatot tartalmazó, igen becsos munkát statistikai részéből ide jegyek néhány adatot: tan kö t e l e s gyermekek van 6—12 éves fiu és leány 13,693 13—15 éves 5937, összesen 19,630; és így a megyre 114,000-re menő népességének 17. százalaka. Ezek közül tényleg iskolába jár: fiu 5 ezer 528, leány 3999, összesen 9527, tehát az összes tanköteleseknek 48% -a. A nem iskolázók száma tesz 10,103-at.

A megye 142 községe közül 9-ben nincs iskola; a többiben van összesen 181, melyek közül 5 községi, 57 ev. ref., 6 r. kath., 107 g. k., 1 ág. hitv. év. hitfelekezeti és 5 izraelita magániskola. Az 1869-ik évtől fogva (tehát a tanfelügyelőség felállításá óta) egészen új iskola épült 26; helyreállítás és bővítés által javult 41; Mindazonáltal még most is 630 lélekre, illetőleg 110 tan kötelese esik egy iskola, azok száma tehát még

sokkal szaporítandó. Faiskola, fájdalom, csak 8 iskola mellett van.

Az iskolák taneszközeit képezik; 175 fali fekete tábla, 150 példány fali olvasótábla, 75 Magyarország, 64 Európa fali térképe, 165 Magyarország. kézi térképe, 53 földgömb, 65 példány természetrajzi, 52 természettani ábrák, 27 láda természettani eszközök gyűjteménye, 36 számológép és 15 helyen könyvtár. E taneszközök nagy része, 3604 frt értékig, a m. kir. állam ajándéka. A legtöbb iskola bir tehát a legszükségesebb taneszközökkel, de 20 mégis van olyan, melynek semmije sincs.

Tanító van: 169 rendes és 5 segéd, kik közül képesített 80, nem képesített 94. Nincs tanító 12 iskola mellett. A tanítók díjazása nagyon mostoha, alig van 4—5, kik 300 frtnál nagyobb alig 20—30, kik 300 frtnyi fizetést élveznek, a nagytöbbség ennél mind kevesebb fizetést élvez, úgy hogy a minimum — még pedig nem egy helyen 20—30 frtra száll alá.

A zilahi állami képezdőben, a közelebbi évek alatt, rendezett három rendbe tanítók képezdei póttanfolyamban részt vett 1870-ben 97, 1871-ben 91 és 1872-en 137 tanító, melynek szembetűnő üdvös eredménye tapasztalható. E póttanfolyamok itten az államnak összesen 8971 frtjába kerültek. A tornászati, kertészeti és az ismétlődő iskoláztatása fájdalom általában el van hanyagolva.

Felnőtt férfiak és nők oktattak 1871-ben 18 helyen 20 tanító által 515-ön, melyért az illető tanítók tiszteletdíjat nyertek az állam pénztárából 1249 forintot; 1872-ben 13 helyen 13 tanítót által 475 egyén, tiszteletdíj kiiztetett 948 frt. Ez úgy a jelen évben még sokkal nagyobb buzgalommal karoltatott fel.

Három év alatt 37 szegény és szorgalmas tanító nyert állami segélyt összesen 3220 frtot. Községi iskolák segélyezésére szintén az állam 13,110 frtot utalt ki.

A tagosítások és legelő elkülönítések alkalmával 7 község kapta ki a törv. 39. §-sa által rendelt 1% -ot az iskolai alapvagyon gyarapítására.

Nevezetesebb tárgyai voltak a gyűlésnek néhány alakuló féltben levő községi iskola ügyei, melyek igen lehangolták a jelen voltakat, s melyek szomorú világot vetnek a helyzetre, szomorú világot a közmivveltségi állapotokra; de a melyek affelől is meggyőzhetnek bárkit, hogy a magyar tanfelügyelők tán még sem pihennek rózsavánkoson! Ilyen ügy a) Felső-Bereksző községi iskolája ügye. E község minden előmunkálatot megteve egy felekezet nélküli iskola állítására s a vallás-és közokt. min. által is 730 frt állami segélyben részesítetett, de végre midőn a tanítók megválasztására került a dolog, akkor az iskolaszék tagjai kijelenték, hogy ők nem választanak, mert megmondokozták, s nekik nem kell községi, hanem mint eddig volt, felekezeti iskola. E falu bölcsőinek tán eszközbe sem jutott, hogy az állam pénzével nem lehet ám oly könnyen elbánni. Vagy így akarták felekezeti iskoláikat az állam által segélyeztetni! Valóban nem sok ész kell hozzá! Ilyen b) O.-Keszti és c) Cséky község ügye. E falvak közül az első 370 frt, utóbbi 350 frtalt lett szintén az állampénztárból segélyezve; de az ügy fejlesztése egy bizonyos román esperes által,* ki az irt összegeket, mint arra felhatalmazott, mindkét község számára kezébe vette, s kitől — mert tán elköltötte — a tanfelügyelőnek sem sikerült többszöri felszólítás után is a kérdéses iskolák céljaira egy krajczárt is kikapni, makacsul megakasztott. Szorító végül d, a kis-debreceeni községi iskola ügye is, amennyiben e község összes lakosai között egyetlen irástudó sincs, s nincs kikből az iskolaszék tagjait összealkotni lehetne, nincs ki e községben ez ügyet vezetni képes volna. Itt különben a közokt. min. által nyert 372 frt. állami segélyt veszélyeztetve.

Az indítványok közül megemlítem, mikép elhatároztak.

a) átiratilag felkérni a megye közönségét, hogy a megüvölt bécsi világkiállításra legalább két nepiskolai tanítót kegyeskednek megyei közokt. szék felkeltetni.

b) felirattal kérni a közokt. ügyi m. kir. min. ismét, hogy eszközölne ki, mikép a tanítóképezdei növendékek a rendes hadseregbe sorozástól mentesek legyenek, hogy a honvédséghez is az évi fegyvergyakorlatokra a nyári szünidő tartama alatt hivassanak be;

c) a nepiskolai tankönyvek terjesztése ügyében szintén felirat intézettek a közokt. min. irányába.

d) határozatot továbbá, hogy az állomásban levő nepiskolai tanítók állomásaikat időközben csak az iskola tanács különös engedelmével hagyassanak el, végül

e) miután a felnőttek oktatására nagyon sok községben nyitattak tanfolyamot, s könnyen tör-

*) Nevét ez alkalommal elhallgatjuk, de ha az iskolatanács által meghatározott 15 nap alatt sem fogja a visszaküldött német tanfelügyelő kezébe szolgáltatni, biztosítjuk, hogy becses személyével szemben íméletet nem fogunk ismerni. Közöl.

ténhetnének visszaélések, a szigorú ellenőrkedés szempontjából az iskolatanács segélyt kíván nyújtani a tanfelügyelő urnak az által, hogy a felnőttek vizsgálatain megjeleni elhatározták.

Zihar.

Kolozsvár, máj. 11.

Az izraelita zugiskolák.

A helybeli izraelita zugiskolák a t. közönség előtt már némileg ismeretesek, mivel azok az elsősorútlenséget és a jelenkor kívánalmaival ellentétben álló helyzetét, már többször eseteltem. Midőn képezdei tanulmányaim folytatása miatt, e vároba jöttem, saját nemzetem népnevelése körül kissé széttekinttem. Valjon mily lábon áll az izraelita ifjak kiképzése Kolozsvárról? Megdöbbenve vevém észre, hogy itt az izr. hitközségnek nincs egyetlen egy tanodája, hanem egyes vén a kortól elmaradt izraeliták keze alatt áll a népnevelés! Oly egyének kezében láttam és látom jelenleg is a népnevelést, kik semmi kiképzésben nem részesültek, kik magyarul és németül helyesesen m. beszélni sem tudnak, kik a négy normalis iskoláról sem tudnak bizonyítványt felmutatni! Ezen egyének a néptanítók, ezek után fölösleges a gyermekek mikénti kiképzését esetelni. Hisz mindenki képzelheti, hogy ha a tanítók ily egyének, miféle siker koronázhatja működésüket?

Az izraelita zugiskolák megszüntetését sürgető szózat, mint a „M. Polgár“ május 7-ki számában olvastam, már viszhangra kezd találni; többször sürgettem én ezt a „Kol. Közönség“ hasábjain október hó óta. A „Kelet“ május 11-diki számában egy cikket látunk dr. Fischer Lajos úrtól, ki a „M. Polgár“ május 7-iki napi újdonság rovatában az izr. zugiskolákról szól.

Miután az izraelita zugiskolákat és az izr. orthodox vallási dogmát, mint leendő néptanító és mint izraelita ismerem, szent kötelességemnek tartom a t. közönség előtt a tulajdonképeni okokat főlemlíteni, a melyek által az izraelita zugiskolák szaporodnak, s mi által lehetne azokat ismét jó helyre hozni.

Az izr. vallás elnöke vagy jobban mondva őre az izr. rabbi. Most csak az a kérdés merül fel, hogy a rabbi a ki az izr. községet vezeti, vajjon bir-e nagyobb szakismeretekkel? Tudja-e a honi nyelvet? Szóval bir-e a jelenkor kívánalmainak megfelelő képességgel vagy sem? Ha igen akkor, boldog azon község, ahol ő működik, boldog az izr. nemzet a hol ő áll élén a vallási dognának és népnevelésnek. Az ily rabbi arra törekszik, hogy a nép minél felvilágosultabb minél műveltebb legyen. S főtekerése oda irányul, hogy az izraelita és keresztény közt levő válaszfalat eltávolítsa, hogy így a testvériség terjedjen. s mintegy ledöntvén ezen válaszfalat, mely a kettőt egymástól elzárja.

Felvilágosításul felhozom a szabadkai Kuttán Mór izr. rabbi, ki addig fardozott, addig szónokolt, míg az izraelitákat arra bírta, hogy közös tanodába járnak a gyermekek, hogy ott már a zsenge korban testvériesen éljenek a többi felekezettel.

Egészen ellenkezőleg állnak a dolgok ott, a hol az izr. vallás élén orthodox rabbi vannak. Ezek a népet a vakbuzgalom által annyira képesek vinni, hogy az ifju nemzedékkel csupán a zsidó tanítóját mint itt helyt is van. Továbbá arra a meggyőződésre vezetik őket, hogy a mindenható előt csak az kedves, csak az éri el az üdvösséget a tulajdonon a ki zsidóul tanul, a ki nem eszik tréfit, (értsd keresztény eledel) stb.

Ily körülmények között lehet-e előbb segíteni, mielőtt az izr. rabbi kiképzéséhez nem fogunk. Az izr. rabbinak nem egyedül a héber tudományokban kell jártassággal bírni, hanem a világiakban is.

A helybeli izraeliták értelmesebb és vagyonosb emberei, mint dr. Fischer Lajos, dr. Adler, dr. Weisz urak éppen ezek hiányoznak az előjáróság hivatalaiban; mert ha ezek lennének az orthodox izraelita hitközség élén, ha ezek vezetnek a népnevelést, akkor mi izraeliták, a népnevelésben napról napra haladnánk.

Éppen az a sajnós, hogy az izr. értelmesebb embereit nem választadják a mi orthodox zsidóink előjáróinak, mivel félnek, hogy tapintatos vezetésük által felvilágosulunk és elavult szokásokat felhagyjuk.

Es ez mily iszonyu bűn lenne! Izrael egyedüli kiválasztott népe előrehalad! (Nem, nem ezt nem tesszük!) Pedig ép ez az orthodox izraeliták ferde fogalma a népnevelésről s Erdélyben igen elvan terjedve, különösen ott, a hol az orthodox rabbi működnek.

Händelsmann József, kolozsvári másodéves tanítójelölt.

Külföldi hírek.

Stokholmból 12-ről jelentik: A király és királyné épen most koronáztnak meg ünnepélyesen a stocholmi storkyrában. A külföldi követek, az országgyűlési tagok s más előkelő személyiségek jelen vannak az ünnepélyen. A templom imponans látványt nyújt. A folyást tartó eső

dőzará a király gyalog ment; a királyné kocsin ment a templomba. Hatatlan néptömeg van jelen.

A Russ. Inv. Embából mart. 25-ről kimerítő leírását közli ama nehézségeknek, melyekkel az orosz csapatoknak Chiva felé vonulásukban kell küzdeniök a rendkívül szigorú tél s az ama vidéken levő nagy hazás miatt; a mi különösen nehézre teszi a lovak s tevéknek az élelmészre való felhasználását. A legutóbbi napokban ugyan az időjárás enyhülni kezdett; azonban még sem eléggé gyorsan arra nézve, hogy már a legközelebbi időben a további előnyomulás 5000 tevével lehetővé lenne. Azért a jelen állásokban nyugodtan bevárják az összes hadosztályok összpontosulását, mielőtt komolyan megkezdnék a hadműveleteket; e közben Verevkiné tbnok csapatait az új lövegyverek kezelésébe gyakorolja be.

A legújabb tudósítások szerint a chivai khán Kungradban 20,000 lovast vont össze; úgy hogy hihetőleg Ugru közelében összeütközésre fog kerülni a dolog ezen lovas csapatok s az orosz expeditionális hadtest közt. Nehány nap mulva az oroszok folytatandják előnyomulásukat; azoknak még 900 werstnyi utat kell megtenniök, hogy Chivat elérhessék.

Konstantinápolyból 12-ről jelentik, Yakub bég a kaszgarai khánnak a szultánhoz intézett küldetésében 12. oda érkezett.

Madridből 12-ről jelentik, hogy az első választásnak eredménye most már majdnem teljesen tudva van. Megválasztott 308 foederalista, 15 radical, 6 alkotmányos, 3 alfonsista, 2 független, 1 unionista, 1 unitár. A végeredmény valószínűleg ugyanezen arányt fogja felülmenni. Úgy számítanak, hogy egészben véve 340 foederalista s a többi összes pártoknak 40 tagja fog megválaszlatni.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, május 16-án.

— **T. olvasóinkat kérjük, méltóztásnak előfizetéseiket mihamarább megújítani, nehogy a lap küldésében fenakadás történjék.**

— **A képviselőház** május 14-ki ülésében befejezte a kereskedelmi és leszámítoló bankról szóló törvényjavaslat és alapszabályok tárgyaivásit. Madarász azt indítványozta, hogy a bank igazgatói ne lehessenek a képviselőház tagjai, Csernatony s a baloldaltól többen az indítvány mellett szólottak. Végre Deák Ferencz is pártolta Madarász indítványát, s a ház azt egyhangulag elfogadta.

— **A walesi herceg** máj. 13-án d. u. megjelent a lövészcsapat fivérével és egész kíséretével, s a futtatást nagy érdeklődéssel nézte végig. Onnan ebédre a casinóba mentek, melynek folyama alatt b. Wenkheim Béla toasztot mondott Wales hercegre, Mailáth György Arthur hgre és az angol kir. család tagjaira. Wales hg Wenkheimnek toasztjára válaszul, toasztot mondott a magyar királyné és királyára, azon lakosság minden tagjára, mely oly rendkívül rekonvenzenven fogadja. Gr. Zichy Manó toasztot mondott gr. Dudleyre (Angolország leggazdagabb emberére) s annak szép nejeére. Gr. Dudley azt válaszolta, hogy ő toasztot a parlamentarai szokással ellenkezőnek találja, mivel nem volt előre bejelentve. Az ő „Öreg“-nek szépségre mondott toasztot meg kell köszönnie, ki nem versenyezhet egy oly országban, mint Magyarország, hol a királyné minden szépséget egyesít magában. A lakoma a legnagyobb derűtséggel folyt, és csak késő este lön befejezve. E közben tiszteletre este 9 és fél órakor teljes díszben az összes tüzoló-eszközökkel és szerelvényekkel nagy díszmenetet rendeztek. A menet a plébániatéri I. számú tűzorségtől indult ki, a Duna-parton, régi posta-, vaczi-, Deák-utcán, ország-uton, hatvani- és kigyó-utcán át a kiindulási ponthoz tért vissza.

A walesi herceg a hatvani utcában a nemzeti casinó egyik ablakából szemlélte a tüzölők teljes menetét, mely közt zenekarral, zászlókkal, fáklyákkal, nagy közönség által kísérv haladt el. A casinó épület előtt a zenekarok az angol himnust játszták, és a tüzölők a herceg előtt tisztelegtek. A herceg felhívatta gr. Széchenyi tüzoló parancsnokot és igen elismerőleg nyilatkozott a felett, hogy rövid idő alatt sikerült a fővárosban ily nagy szamu tüzoló csapatot szervezni. Tegnap délelőt 10 órakor a két hg kíséretével együtt külön vonattal Bécsbe utazott el. Mielőtt a hercegek a szállodát elhagyták volna, a szálloda igazgatója köszöntét fejezte ki a megtiszteltetésért. Mre Wales herceg válaszóla, hogy igen meg volt elégedve s mindent tetszésére talált. A pályaudvarban a hgek gr. Szapáry belügyminiszter, Thais városi kapitány s számos főúr által fogadtattak, gr. Károlyi Pista egy cigány zenekart allított föl, mely a hg engedélyének kinyerése után az angol néphymnust mely alatt a jelenlevők kalapjaikat levevék, erre a Rákóczy indulót játszta el. Viharos éljenek-től kísérv mindkét hg fölött a waggonra s még a vonat elindulása alatt is viszonzak a részükre nyújtott óvatot.

— **Világkiállítás hírek.** Az orosz czár jun. 1-én érkezik meg, hat napig marad, és Schönbrunnban fog lakni, őt követni fogja Vilmos császár,

ki szintén a schönbrunni lakosztályt fogja használni. A belga királyt e hó 28-ára várják. A várpalotában ő felsége vasárnap fogadta az idegen kiállítás bizottságokat, melyeknek tagjait a követek mutaták be, ő felsége mindnyájukkal beszélt.

— **Helovics Boldizsár** egykor Pest város egyik legjelesebb tanácsnoka, bírója, és oly elismert jogtudos volt, hogy az országbírói értekezletnek is legtevékenyebb tagjai közé tartozott, pár nap előtt hunyt el a bécsi tébolydában, elméjének meggyöngyölését a fölötti bánata idézte elő, hogy egy alkalommal, mint kitűnő szónokot őt bízták meg azzal, hogy egy küldöttség élén Deák Ferenczet üdvözölje, s bele zavarodván, ez esetet igen szívére vette.

— **Az erdélyi országos muzeum állattani gyűjteménye,** a muzeum egyesület kertjében, legközelebbi vasárnapról, május 18-tól kezdve az őszi hideg idő beálltaig, a látogató közönség számára nyitva lesz minden vasárnap délelőtti 8-tól d. u. 1-ig. Az igazgató választmány 1973 april 25-én tartott ülésének határozatából közli Szabó Károly helyettes titkár.

— **Az első májális.** A rom. kath. gymnasium tanuló ifjúsága tegnap (csütörtökön) tartotta meg májálisát a „Török vágás“-on nem annyira fényesen mint kedélyesen, mert Jupiter plusvius még e napon is három ízben hullatta áldásosópjait, hűvös, téli szellő kíséretében s így sokkal kevesebben voltak jelen, mint e májálison, régi jó hire után kültöben lettek volna. Az ifjúság mulattott s dacolt az idővel; táncz és zene folyt a míg csak az est sötét fátyla nem intett s nem jelzett mindenfelé hazavonulást. Pozsgó életkedv, készséges vendégszeretet fogadta azt, ki a lombátrak ölébe tévedt, honnan a vidám danák a távolba elszálló zenehangokkal egy sajátóságos, de a füle kellemesen ható benyomást idéztek elő. Itt volt csak az élet, ki ismeri a fiatalságot, az tudhatja, hogy annak körébe mulatni jól lehet, de unatkozni soha. A vendégszeretet bennünket is a sátrakba von tést ott tartott fogva. Midőn pedig siettünk a szépek névsorát összeállítani, a végzetes „előre“ rezgette meg a tájat s a „Rákóczy“ induló minék folytán előre haladt mindenki s mi nem végezhetük kötelességünket. A fáklya felcsillámló fényénél haladtunk le a „Török-vágás“-on be a sárba meg a várba s Pongrácz társulata húzta a hogy csak tudta, a két féle elzás után, a legszebb indulókat, melyre a nemzeti lobogós menet csak lelkesülni tudott. 1/2-10-re ért a fiatalság zöldágon, éljenek mellett a hegy. rendiek háza elé, honnét szép csendesen szétoszlott.

— **Az egyetemi jogászok** zárkörű tavaszi mulatása, mely mint tudjuk már, a „Jogsegélyző-egylet“ javára rendeztetik, június 7-én fog megtartatni a Nemes-kertben.

— **A műkedvelői társaság** előadásra a zászlószentelés alkalmával a „Mézestetek“ című vígjátékot választotta. E mellett azonban, ha jól értesültünk, ének s esztétileg zene-részletek fogják az estét betölteni.

— **Tüzoltóink** zászló szentelési ünnepélyére sokan készülnek a közel vidékről. Csak jöjjenek, minél többen. Gondoskodott a műkedvelői társaság és koresolyázó egylet a mulatságról, utóbbi májális rendez, melyben min lenki jól fog tudni il-lathatni, ha ugyan akar.

— **Szivárvány.** Tegnap reggel jég és eső köszöntött bennünket, az eső meg azután két ízben, de mint modani szokták mindég csak futólag s rá kiderült az ég s ott egy szép szivárvány ragyogott a maga szinompájával s mellette egy hallványabb, vagy is annak visszaverődése. Este szép csillagos volt az ég, enyhe a lég s a felvett nagy kabátokra majdnem szükség sem volt.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873. márcz. 27-től.

Kolozsvár és Nagy-Enyed között,

mivel a nappali vonat beszüntettetett, Biasini gyorsutazása 1873 mart. 27-től elkezdve Kolozsvárról Nagy-Enyedre küldi gyorskocsiját még pedig oly formán, hogy Kolozsvárról reggel 8 órakor minden nap indulva d. u. 4 1/2 órakor Nagy-Enyedre érkezik, Nagy-Enyedről Kolozsvárra estvéli 10 órakor

Deésről Szamosújvárra és Kolozsvárra napindulva, reggeli 8 órakor Kolozsvárra érkezik. Ezen menetben kívül lehet Kolozsvárról Nagy-Enyedre d. u. 4 órakor is indulni, ugyazintén Nagy-Enyedről éjjeli 3 órakor Kolozsvárra indulhatni, csak hogy ezen meneteknél Felvinczről N.-Enyedig és N.-Enyedről Felvinczig a vasutal kell utazni.

Egy személy ára 30 font szabad podgyász-szal Kolozsvárról N.-Enyedig vagy vissza az első és közbülső Coupeba 5 frt, hátulsó Coupeba 4 ft 50 kr. tulsuly 5 kr. Tordáról Nagy-Enyedig vagy vissza első vagy közbülső coupéba 3 frt — hátulsó coupéba 2 frt 60 kr. tulsuly 2 1/2 kr. — Felvinczről N.-Enyedig vagy vissza 1 frt, tulsuly 1 kr. fontonként.

Felvételi iroda Nagy-Enyeden Vágó Ferenc szállodájában.

Felölös szerkesztő Sándor János.

Dr. Popp J. G. Anatherin szájvizének

megvizsgálása folytán
Oppolzer tanár úr által,
Rector magnif. a cs. kir. kli-
nika tanára Bécsben, szász kir. ud-
vari tanácsos, sat.
az minden száj- és fogbetegség
ellen ajánlandónak találtatott, s a
bécsi cs. kir. Klinikán rendelik. —
Hasonlóképpen más városok leg-
tekintélyesebb orvosai és tanárai
állta a fogak tisztítására és fenn-
tartására ajánlják.

A fogak s a foghús
ezer meg ezer tapasztalat, s fő-
gyasztók és szakértők bírálata,
szerint.

Dr. Popp J. G. cs. k. udv. fog-
orvos

Anatherin fogpépe
által, Bécsben Stadt, Bogner-
gasse Nr. 2, legkényelmesebben
s a legbiztosabban tartatnak fenn;
e pép gyorsabban és biztosabban
tisztít, mint az eddig ismert és hasz-
nált szerek, a nélkül, hogy a fog-
zománczot megtámadná, s időnként
erősítőleg hat, minden roszbűző
szagot eltávolít a szájból s az egész
szájüreget igen jótékony frisse-
séget kölcsönöz. Csekély kisméret
is elég ezen jó készlet valóságos
hasznosságának bebizonyítására.

Raktárok: Kolozsvárt: **Eider J.**, dr.
Mintz Gy., **Engel J.** és **Wolf**
gyógyszerészek és **Károly J. Tor-
dán**: **Wolf** gyógyszer. Deáson: **Krém-
er Sámuel** és **Both** gyógyszer. Dé-
ván: **Bosniaki** és **Gergely S. Len-
gyel** gyógyszer. Medgyesen: **Folbert**
gyógysz. N. Enyeden: **Obert J.** gyógy-
szerész. M.-Vásárhely: **Fogarasy D.**
Szász-Városon: **Leonhardt. Sz. Regen-
ben**: **Traugot** és **Wachner**. Zihalon:
Weisz gyógyszer. Szilágy-Somlyón: **R.**
Tarsa Iga. Szamosújvárt: **Piacin-
tár** és **sa** gyógyszer. Bethlenben: **Ber-
nardi** gyógyszer. B.-Hunyadon: **Mol-
czar** gyógyszer. Tekében: **Wagner**
gyógysz. Gy. Fehérvárt: **Biró M.** gyógy-
szerész. C. Balászfalván: **C. Schieszl**
gyógysz. Bősörményben: **Lányi J.**
gyógysz. N.-Bányán: **Papp** gyógyszer.
Nagy-Károlyban: **Jellinek** gyógyszer.
Szinyér-Váralján: **Gerber** gyógyszer. N.-
Szobonben: **Sill Mih.**, **Müller** gyógyszer.
Zóhrer, **Steiner**. Brassóban: **Fabik**
gyógysz. **Jekelius** gyógyszer. Segesvárt:
Teutsch J. B. **Missebacher**.
Besztercén: **Diétrich** és **Feischer**
Tergovits Ed **Nussbeck**, **Tex-
toris G. M.** Gy.-Sz.-Miklós: **Mikó**
M. Sz.-Udvarhelyt: **Beczási Elm**
Temmer E. Brassóban: **v. Müller**
gyógysz. uraknál.

a „MAGYAR KORONA“-hoz. TORDÁN.

Alólírt tisztelettel jelenti a helybeli és utazó-közönségnek,
hogy Kolozsvárról, hol számos éven keresztül a közönség
legnagyobb megelégedésére vendéglő-üzletet folytatott, lakását ide
áttette s a „Magyar korona“-hoz címzett szállodát ápril 24-én
átvette kezelése alá. — A szálloda rendelkezik **10 csinosan**
butorzott és tisztán tartott szobával, tágas étterem-
mel, két tágas udvarral, több istállóval és kocsiszi-
nekkel, melyeket a t. cz. közönség használatára a legnagyobb ké-
nyelemben helyezett. Konyhája, melyre mindig fősúly volt fektetve, ez-
uttal is a legízletesebb ételeket s pinczéje a legjobb ízű borokat fogja
szolgáltatni. Étkezhetni tetszés szerint minden időtájban. Elvállal-
lok társasédekek rendezését helyben vagy házon kívül, s főtörekvé-
sem oda irányul, hogy a t. cz. közönség nagybecsű pártfogását méltán
kiérdemeljem.

Tordán, 1873. május hóban.

Tisztelettel
AJTAY LÁSZLÓ
vendéglős.

Kis részletfizetésre

évnegyedenként és havonként

árunk egyes sorsjegyekre szóló részletjegyeket, tetszés szerint egybeállított cso-
portokban s a legutányosabb feltételek mellett.

Mindjárt az első részlet-fizetés teljesítése után s a részletek
törlesztése közben egyes-egyedül valamennyi sorsjegy nyerő
számaira játszik a vásárló!

A közelebbi huzásokra

különösen ajánljuk

a magyar elsőbbségi sorsjegyeket

huzás május 15-én, főnyeremény 150,000 ft.

1864-ki sorsjegyeket,

huzás június 1-én főnyeremény 250,000 ft.

a 3°-kos török sorsjegyeket egyenkint 400 frtjával.

huzás június 1-én, főnyeremény 300,000 frank.

Az osztrák ipar-bank Részletfizetési osztálya

azelőtt

Fürst Ede

Bécs, Sz.-Istvánér. 2 sz.

(Utánnomtat nem díjaztatik.)

810

4-5

820

Árverési hirdetmény,

2-3

Ezennel közhírré teszi alólírt igazgatóság, hogy a kolozsvári hitelbank és zálog-
kölcson-intézetnél elzálogosított s folyó évi **ápril hó végéig** lejárt, és még ki
nem váltott tárgyak az I. II. osztályból nyílt árverésen el fognak adni, és pedig az
I. osztályu tárgyak, u. m. ruhanemük, háziesszközök, árúk stb.
árverése lesz

folyó évi június hó 9-én.

A II. osztályu tárgyak, u. m. arany-, ezüst-nemük, ékszerek stb.
árverése lesz

folyó évi június hó 16-án.

Az árverések az intézet helyiségében mindig délután 3 órakor kezdődnek.

Figyelmeztetés! A kiváltás vagy átírás végett beadott, de még ki
nem fizetett s az intézetből el nem vitt zálogjegyek tárgyai ez alka-
lommal hasonlólag elárvereztetnek.

A zálogtárgy tulajdonosa fel van jogosítva az eladásra kitett tárgyat az árverés
kezdeté előtt még kiváltani vagy átírni, a már eladott tárgyakból a bejött többlet
hasonlóan öt illeti.

A vevő tartozik a vételért rögtön lefizetni és a tárgyat elvitetni.

Kolozsvárt, május 12-én 1873.

A hitelbank és zálogkölcson-társulat
igazgatósága.

799

Gruber János

Pesten, Lipótváros, Széchenyi- és csillagutca 6 sz.

ajánlja nagyválasztékú

Firniszok, lakkok, lenmag- és fa-gépolaj, legjobb angol közszen-kátrány, leg-
tisztább fakátrány és vörös benzin-lakkátrány házfedelek behuzására; zeolithkő-fe-
dellapok, asfált, tűzhatlan téglák és tűzhatlan agyag; belga pátens-kocsikenőcs,
fehér szurok, gyanta, sörfőző szurok és fenyeünyv, finum szurok czipészek, kefekötők,
kovácsok és hajók számára.

Minde czikkék ezután saját házámmal Lipótváros, csillagutca 6 sz. a. újan fel-
állított fiókraktáramban is kaphatók.

Kehlheimi márvány-lap-, lithografkő-, fizető- és éjjeliasztal-lap-raktárát minden
nagyságban, **tömörmivű jól kiszáradt parkettait,** valódi angol Robinspatent **Port-
land-cementjét** védbélyeggel, **kufsteini vízhatlan cementjét,** **alabástrom stuk-
káturját** és **mezei gipszét;** továbbá mindennemű bajor földfestekeit, fehér olomát,
fehér gáliczát, Ultramarin kék és tört olajfestekeit.

5-10

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvárt, főtér báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonanfelszerelt és izletes betükkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben
van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözüvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek,
baromútlevelek, vásárczédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 frt.**

FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda. — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szerzettet-
nek be, és azok a hivatalos munkákhoz **valódi gyári áron** számítatnak, és a legszükségesebb mintázatokból **kész raktárt tart,** a meglévőket postafordultával, a szo-
kattan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.